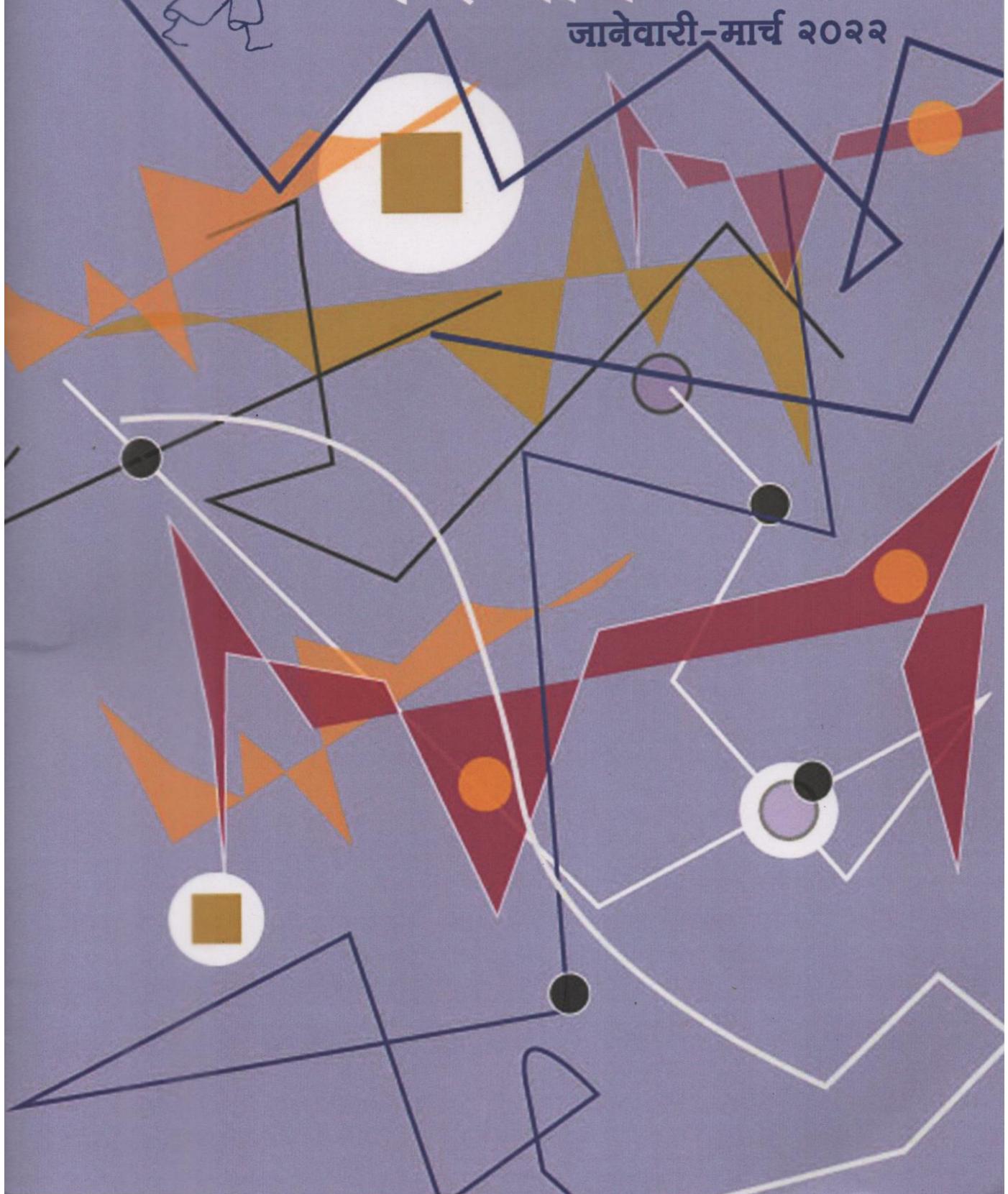

केल्याने भाषातर

जानेवारी-मार्च २०२२

कलासक्त, पुणे प्रकाशित
केल्याने भाषांतर

परकीय भाषांमधून थेट मराठीत भाषांतरित
केलेल्या साहित्याला वाहिलेले त्रैमासिक
जानेवारी-मार्च २०२२

संस्थापक : कै.विद्यासागर महाजन

संपादक मंडळ :

अनग्या भट : प्रमुख संपादक
सुनंदा महाजन
वंदना बोकील-कुलकर्णी

सळ्हागार मंडळ

डॉ. विलास खोले
अविनाश सप्रे
माधुरी पुरंदरे
अनिल किणीकर
डॉ. रेखा इनामदार-साने

मुख्यपृष्ठ : लक्ष्मी बेहेरे

संगणकीय अक्षर जुळणी : स्नॅप आर्ट्स
सजावट आणि मांडणी : सुप्रिया जोगदेव
मो. ९७३००६५३७३

मुद्रण : स्टार कॉपिंग्स
दूरध्वनी २४४७९२०९

RNI.No. MAHMAR/2007/25600

हे त्रैमासिक कलासक्त, पुणे या संस्थेकरिता संपादक
अनग्या भट व मालक, मुद्रक, प्रकाशक सुनंदा विद्यासागर
महाजन, कार्यवाह, कलासक्त, पुणे यांनी स्टार
कॉपीअर्स, कुमठेकर रोड, सदाशिव पेठ, पुणे
४११०३० येथे छापून फ्लॅट नं. ३ ज्ञानेश्वरी
अपार्टमेंट्स, २ प्रभा हौसिंग सोसायटी, कोथरुड,
पुणे ४११०३८ येथून प्रकाशित केले.

प्रमणध्वनी : ९८८१४८९४७३

e-mail : mahajan.sunanda@gmail.com

अनुदान : महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने या
नियतकालिकाच्या प्रकाशनार्थ अंशतः अनुदान दिले असले
तरी या नियतकालिकातील लेखकांच्या विचारांशी मंडळ व
शासन सहमत असेलच असे नाही.

अनुक्रमणिका

संपादकीय /१

माझ्या बालपणीचा चतुर किडा/ यशाचा मनोरा/

इव्हेक्युएशन/ लरीसा रुमारचुक/अनघा भट /२

आईबाबांची लपवाछपवी/ जिरो अकागावा/

निस्सीम बेडेकर/१५

दुभंगलेलं प्रेम/कार्लहाईन्स डेन/ मीनाक्षी अंबेकर/१९

आय.वी.एम. १०००/अलिसिया यान्येज कोसीओ /

नीना गोडबोले/२२

गळाहार/ गी द मोपासाँ/ चिन्मय मधू घैसास

आणि क्षमा धारवाडकर /२६

पॅरिसच्या अष्टनायिका / र्वींद्र अभ्यंकर / ३१

पॅप आणि मिंगेल/ भुतं/

मारी लुईझं काश्नीट्स/सुनंदा विद्यासागर महाजन/३५

पुस्तक परीक्षण/शेवटी समांतर रेषांचा मिळनबिंदू

हा अनंतातच असतो! श्रीकांत अरूण पाठक/५०

पुस्तक परीक्षण/‘मातीगारी’:सत्य आणि न्याय शोधणाऱ्या

योद्ध्याची गोष्ट /श्रीकांत चैतन्य/५७

अभिप्राय/६२

Printed & Published by Sunanda Vidyasagar Mahajan,
Secretary, Kalasakta, Pune and edited by Anagha
Bhat on behalf of Kalasakta, Pune.
Published from Flat No.3, Dnyaneshwari Apts., 2,
Prabha Housing Society, Kothrud, Pune 411038 and
Printed from Star Copiers, Kumthekar Road,
Sadashiv Peth, Pune 411030.

पृष्ठसंख्या : ६४ मूल्य : ६०/-

वार्षिक वर्गणी टपालखर्चसहित : रु. ३००/-

वर्गणी थेट ‘कलासक्त, पुणे’च्या ‘बँक ऑफ बोडा, पौड फाटा,
कोथरुड ब्रॅंच, नवीन अकाऊंट क्र.३८६१०९००००७३७८

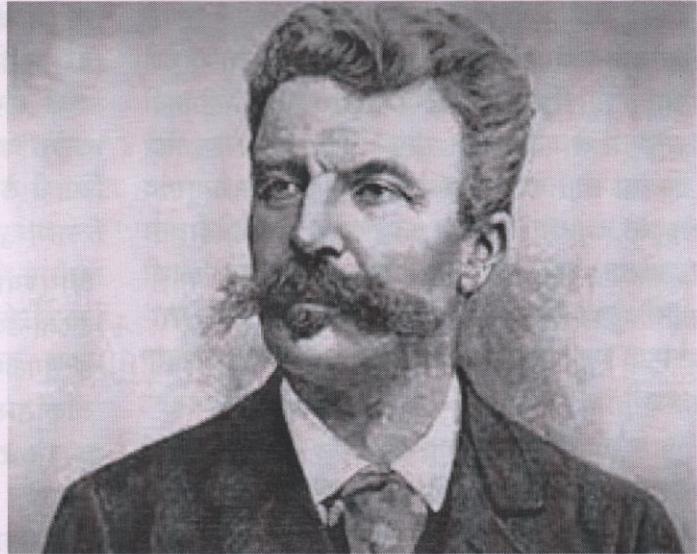
IFSC BARBOKARVEN

या खात्यावर जमा करावी व नंतर ९८८१४८९४७३ या मोबाईल
क्रमांकावर SMS करून पिनकोडसहित पत्ता पाठवावा.

गणाहार

मूळ फ्रेंच लेखक
गी द मोपासाँ

भाषांतर :
चिन्मय मधू घैसास
आणि
क्षमा धारवाडकर

परिचय

गी द मोपासाँ या नावाने प्रसिद्ध असलेल्या फ्रेंच लेखकाचे हेनरी रेने अल्बर्ट गी द मोपासाँ असे भले मोठे नाव होते. १८५० ते १८९३ अशा आपल्या अल्पशा आयुष्यात या लेखकाने लघुकथा या साहित्यप्रकारावर आपले नाव कोरून ठेवले आहे. त्यांनी नंचरॅलिझम या साहित्याच्या प्रवाहाचे प्रतिनिधीत्व केले, मानवी आयुष्यांचे चित्रण करताना त्यांनी त्याचे कोणतेही लोभसवाणे उदात्तीकरण केले नाही, तर माणसाच्या वाट्याला आलेले आयुष्य जगताना समाजातील दडपणांना बळी पडणारी, भ्रमनिरास व निराशा पदरी पडणारी सामान्य माणसे चितारली, त्यामुळे त्यांच्या लेखनातून काही वेळा थोडा निराशवादी सूर जाणवतो. त्यांनी जवळपास ३०० कथा, ६ कादंबन्या, ३ प्रवासवणी व इतर साहित्य लिहिले. सोबतची त्यांची कथा खूपच प्रसिद्ध आहे, इतरही काही लेखकांना तिच्या कथानकावर आधारित कथा लिहायचा मोह आवरला नाही.

असं काही सौंदर्य घेऊन ती जन्माला आली होती की ह्या कारकुनाच्या घरात पडणं म्हणजे नशिबाची घोर चूकच की काय असं वाटावं. तिच्याजवळ ना हुंडा होता, ना कोणती आशा, ना कोणती ओळख. कुणी तिला जाणावं, तिच्यावर प्रेम करावं वा एखाद्या नामवंत, श्रीमंत माणसानं तिच्याशी विवाह करावा असंही तिच्या आयुष्यात काही नव्हतं. आणि म्हणूनच की काय सार्वजनिक शिक्षण खात्यात काम करणाऱ्या एका सर्वसाधारण कारकुनाचं स्थळ तिनं पत्करलं. सौंदर्य, आकर्षकपणा आणि लोभसपणा हेच एखाद्या स्त्रीचे महत्वाचे गुण मानले गेले आहेत. त्यांचं शारीरिक सौंदर्य हीच मध्यमवर्गीय मुर्लीसाठी त्यांच्या संपत्तीची व्याख्या असते कारण श्रीमंतांघरच्या लेकींप्रमाणं त्यांच्याजवळ भौतिक संपत्ती आणि संपत्रता नसते.

जीवनातील उत्तमोत्तम अशा सर्व गोषी आपल्या वाट्याला याव्यात असं वाटणारी ती कायम दुःखी असे. आपल्या घरातील दारिक्र्याकडं रोज पाहताना तिला आपल्या गरिबीची जाणीव क्षणोक्षणी होत असे. तिच्यासारखंच आयुष्य लाभलेल्या अन्य एखाद्या स्त्रीनं या अशा परिस्थितीचा फारसा गंभीर विचारही कदाचित

केला नसता, परंतु तिच्या मनातील स्वतःविषयीचा वरचढपणाचा भाव तिच्या या खदखदीला कारणीभूत होता. आपलं आयुष्य भव्यदिव्य आणि राजेशाही थाटाचं असावं हीच तिची कामना होती. पानावर बसलं असता तिचा नवरा साध्यासुध्या जेवणातही आनंद मानायचा; परंतु तिच्या डोळ्यांसमोर मात्र श्रीमंतीची अतिरंजित स्वप्नं रूंजी घालत असत. ज्या वस्तूचा अनावर मोह तिला कायम होत होता त्यांपैकी कोणतीही वस्तू तिच्याजवळ नव्हती. तिला मात्र त्याच गोर्णीत आनंद वाटत असे. आपला जन्मच मुळी या वस्तूंसाठी आणि त्यांच्या उपभोगासाठी झाला आहे असंच ती मानत असे.

एके दिवशी संध्याकाळी रोजच्याप्रमाणे माथिल्दचा नवरा घरी आला. आज त्याच्या हाती एक लखोटा होता. तिच्याकडे पाहत तो म्हणाला, “हे बघ तुझ्यासाठी काय आणलंय!”

विस्फारलेल्या डोळ्यांनी आणि उत्सुकतेने तिने तो अगतिकपणे आणि अधाशीपणे उघडला. त्यात लिहिलं होतं, “माननीय शिक्षणमंत्र्यांनी आयोजित केलेल्या प्रीतीभोजनाचे आपणास सादर निमंत्रण.” नवन्याला झालेल्या आनंदाच्या नेमकं उलट बोलत ती म्हणाली, “मी काय लोणचं घालू ह्याचं?” तो म्हणाला, “अगं माझे राणी! पण मला वाटलं होतं, की यानं तुला खूप आनंद होईल. एरवी तुला बाहेर जायची संधी मिळत नाही. मोठ्या मिनतवारीनं मी हे निमंत्रण मिळवलंय. मंत्रीमंडळातले सगळे असणार आहेत तिथं. सगळ्यांनाच जायची इच्छा आहे पण सहजासहजी कुणाही कारकुनाला निमंत्रण मिळालेलं नाहीये.” “आणि गेलेच तर नेसणार काय?” रागान फणकारत ती म्हणाली. खरंतर या प्रश्नावर तोही निरुत्तर होता. पण एव्हाना ती रडायला लागली. “अगं, पण तू रडतेस का?” तिच्या नवन्यानं, लुआजेलनं तिला विचारलं. रडतरडत पण तेवढ्याच शांतपणाने ती म्हणाली, ‘पार्टीसाठी माझ्याजवळ चांगले कपडेच नाहीत. त्यामुळं तुमच्या ज्या मित्राच्या बायकोकडं चांगले कपडे असतील

त्याला तुम्ही हे निमंत्रण देऊन टाका.” “मग पार्टीसाठी खास एखादा नवा ड्रेस घ्यायचा का तुझ्यासाठी?” त्यानं काळजीच्या पण चिंतेच्या सुरात विचारलं.

मनातत्या मनात हिशेबाची जुळवाजुळव करत, आपल्या प्रस्तावाला केराची टोपली दाखवली जाणार नाही याची खबरदारी घेत आणि आपल्या चिक्कू कारकून नवन्याकडून जास्तीत जास्त रकमेचा ड्रेस कसा उकळता येईल या संदर्भात माथिल्दनं काही क्षण बारकाईनं विचार केला. काहीशी मागेपुढे होत ती म्हणाली, “चारशेमध्ये भागेल बहुतेक.” त्याचा चेहरा पडला. कारण आपल्या मित्रांसोबत छोट्याशा सहलीसाठी, पै-पै करत आतापर्यंत नेमकी एवढीच रक्कम, त्यानं साठवून ठेवली होती. तरीदेखील तो म्हणाला, “ठीक आहे, देतो मी तुला पैसे. चांगलेसे कपडे घे स्वतःसाठी.”

पार्टीचा दिवस जवळ घेत होता तशी माथिल्द चिंतातूर दिसू लागली होती. तिचे कपडे तर तयारच होते. एके दिवशी संध्याकाळी त्यानं विचारलं, “काय झालं? गेले काही दिवस तू फारच अस्वस्थ दिसतेस.” ती म्हणाली, “माझ्याजवळ एकही चांगला दागिना नाही. अगदीच सुमार दिसेन मी त्या पार्टीत. असं जाण्यापेक्षा न गेलेलंच बरं.” त्यावर तो म्हणाला, “अगं, तू छानशी फुलं माळ. या मोसमात अगदी खुलून दिसतील तुझ्यावर. काही पैशांतच हवी ती फुलं मिळतील.” तिला काही त्याचे हे विचार रुचले नाहीत.

“त्या सगळ्या श्रीमंत बायकांत गरीब दिसण्यापेक्षा अधिक लाजिरवाणं काहीच असू शकत नाही” असं म्हणताना तिची चिडचिड स्पष्टपणे जाणवत होती. तिची समजूत काढण्याचा प्रयत्न करत तो म्हणाला, “तुझ्या त्या जिवलग मैत्रिणीला का नाही विचारत तू? तिचा एखादा दागिना तुला देतेका पहा.” आनंदातिशयानं ती ओरडली, “अरेच्या! हो की. मी तर विचारच केला नव्हता याचा.” दुसऱ्याच दिवशी ती आपल्या मैत्रिणीच्या, मदाम फॉरेस्टिए हिच्या घरी गेली आणि तिने आपली व्यथा तिच्याजवळ व्यक्त केली. फॉरेस्टिएनं लगोलग आतल्या कपाटातून एक भलीमोठी

पेटी आणली आणि म्हणाली, “यातलं तुला जे हवं ते घे.” एकापेक्षा एक सरस दागिने पाहताना तिला आपल्या मनाला होणारा अनावर मोह आवरत नव्हता. बराच वेळ वेगवेगळे दागिने माथिल्द घालून पाहत होती; परंतु हातातील एकेक दागिना पुन्हा फॉरेस्टिएच्या हातात देताना तिच्या मनाला प्रचंड त्रास होत होता. बराच वेळ तिला म्हणावं तसं काहीच पसंत पडेना. अचानक, एका छोट्याशा पेटीत तिला एक सुंदर गळाहार दिसला. तो हार आपल्या गळ्याभोवती घालून स्वतःला आरशात न्याहाळताना ती एकटक पाहत राहिली. “हा हार घेऊ का मी?” माथिल्दनं आशाळभूतपणं फॉरेस्टिएला विचारलं. समोरून होकार आला आणि तिला आकाश ठेंगण झालं.

पार्टीचा दिवस उगवला. त्या कार्यक्रमात माथिल्दच इतरांपेक्षा अधिक खुलून दिसत होती. उठून दिसत होती. सर्व पुरुषीं नजरा तिच्याचकडे एकटक रोखल्या जात होत्या. तिच्याशी ओळख, जवळीक, सलगी करण्याचा अनेकांनी प्रयत्नही सुरू केला. सर्वसामान्य पुरुषच नव्हे तर उच्चपदस्थांच्या देखील ती नजरेत भरली. आपल्या लक्षवेधीपणामुळे आपली एवढी दखल घेत आहेत, याचा तिनं पुरेपूर आनंद घेतला. तिनं ती संध्याकाळ भरभरून जगायचं ठरवलं. आपल्या सर्व सुस आकांक्षा, कामना पूर्ण झाल्याच्या स्त्रीसुलभ भावनेनं ती भारून गेली होती. पार्टीतून निघेपर्यंत पहाटेचे चार वाजले. तिचा नवरा आपल्या चार-दोन मित्रांसोबत आतल्या एका खोलीत बसून होता. त्याच्या बायकोप्रमाणंच त्या सर्वांच्या बायकाही बाहेर पार्टीचा आनंद मनमुराद लुटत होत्या.

पार्टी संपूर्ण माणसं निघू

लागली होती. “बाहेर खूप थंडी आहे. मी एखादी टॅक्सी पाहतो” असं लुआजेलं बोलणं ऐकताच त्या थंडीत माथिल्दला पुन्हा एकदा आपल्या गरीबीची बोचरी जाणीव होऊ लागली. आता पुन्हा एकदा आपल्याला त्या दरिद्री संसारात पाऊल ठेवावं लागणार या विचारानंच तिला कसंतरी होऊ लागलं होतं. घरी आल्यावर कपडे बदलणार त्याच क्षणी तिला जबरदस्त धक्का बसला. फॉरेस्टिएकझून मागून आणलेला हार गळ्यात नव्हता. तिला भीतीनं रडू कोसळलं. रडत रडतच घडला प्रकार तिनं नवन्याच्या कानावर घातला. दोघांनीही गळाहाराचा कसून शोध घेतला पण तो कुठंच दिसेना. “त्या पार्टीत होता का हार तुझ्या गळ्यात?” नवन्यानं तिला विचारलं. “हो तर. मला पक्क आठवतंय.” तिनं ठामपणं उत्तर दिलं. “वाटेत पडला असता तर नक्कीच कळलं असतं. बहुधा हार त्या टॅक्सीतच पडला असावा” नवन्यानं अंदाज बांधला. त्या टॅक्सीवाल्याचा फोन नंबर काही त्यांच्याजवळ नव्हता, त्यामुळं त्याच्याजवळ चौकशी करून हार शोधण्याचा मार्गही खुंटला होता.

लुआजेलनं तातडीनं कपडे चढवले आणि घराबाहेर निघण्याची तयारी करू लागला. “आपण चालत आलो त्या वाटेवर मी पाहून येतो” चिंतातूर स्वरात तो म्हणाला. माथिल्द तशीच बसून राहिली. तिची शुद्धच हरपली होती. सुमारे तीन तासांनी तिचा नवरा रिकाम्या हातांनी घरी परत आला. त्यांनी हार शोधण्याचा हरतन्हेने प्रयत्न केला; परंतु निराशेशिवाय काहीच हाती लागलं नाही.

“मला वाटतं तू तुझ्या मैत्रींला पत्र लिहून कळवावंस. तिला म्हणावंस,

हाराचा फासा जरासा वाकला आहे आणि त्यामुळं आम्ही तो दुरुस्तीला दिला आहे. अशानं हार शोधण्यासाठी आपल्याला काही दिवसांची अधिक मुदत मिळेल’ लुआजेल म्हणाला. आठवड्याभरानंतरही जेव्हा अपयशच पदरी पडलं तेव्हा मात्र दोघांनी हवालदिल झाले. ‘हाराची परतफेड कशी करावी याचा विचार आता आपण केलाच पाहिजे’ तो म्हणाला. हाराच्या पेटीत एक पत्ता होता. त्या पत्त्यावर संपर्क साधला असता दुकानदार म्हणाला, ‘मी फक्त ही पेटी तयार केली. हार काही मी घडवलेला नाही.’ त्यांनी ठिकठिकाणी शोध घेतला, परंतु जशास तसा हार काही सापडेना.

बरीच शोधाशोध केल्यावर अखेरीस एका दुकानात त्यांना अगदी त्या हारासारखाच एक हार दिसून आला. तो हार तब्बल चाढीस हजारांचा होता. छत्तीस हजारांना तो हार विकत घेण्याची त्यांनी तयारी दाखवली. काही दिवस तो हार कुणालाही न विकण्याची विनंतीही त्यांनी दुकानदाराला केली. आणि महिनाभराच्या आत मूळ हार सापडला तर चौतीस हजारांत हा हार परत घेण्याच्या अटीवर त्यांनी दुकानदाराशी सौदा निश्चित केला. लुआजेलपाशी वडिलोपार्जित अठरा हजार होते. उरलेल्या रकमेची जुळवाजुळव उधारीवर करावी लागणार होती. वेगवेगऱ्या लोकांकडून जमवाजमव करत त्याने राहिलेली रक्कम जमवली. या सर्व खटाटोपाचे स्वाभाविक पडसाद त्यांच्या उर्वरित आयुष्यावर उमटणार याची पुरेपूर कल्पना असूनही त्यांनी छत्तीस हजारांत तो हार विकत घेण्याचं ठरवलं. अखेरीस माथिल्दनं फॉरेस्टिएच्या घरी जाऊन हार परत केला. फॉरेस्टिएनं हाराची पेटी उघडली तर काय होईल याचीच माथिल्दला भीती वाटत होती. हाराची अदलाबदली झालेली पाहून फॉरेस्टिए आपल्याला चोर तर ठरवणार नाही ना हाही विचार माथिल्दच्या मनात येऊ लागला.

खन्याखुन्या दारिक्र्याची झळ आता तिला जाणवू लागली. गरीबी म्हणजे वास्तवात काय असते याचा

प्रत्यय ती आता क्षणोक्षणी घेऊ लागली होती. परंतु आल्या प्रसंगाला ती धैर्यनं सामोरी जात होती. ‘डोक्यावरचं कर्ज फेडलंच पाहिजे, मीच फेडीन ते’ असा निर्धार तिनं केला. आपलं संपूर्ण जीवन त्या दोघांनी पार बदलून टाकलं. अत्यंत साध्या पद्धतीचं आयुष्य जगत, तिनं घरोघरी घरकाम करण्यास, पडेल ते कुठलंही शारीरिक श्रमाचं काम करण्यास सुरुवात केली. हा त्यांचा वनवास तब्बल दहा वर्ष चालला.

दहा वर्षांत त्यांनी माथ्यावरचं सर्व कर्ज व्याजासकट फेडून टाकलं. आता माथिल्दचं वय होऊ लागलं होतं. घरकाम करणाऱ्या इतर मोलकरणीप्रमाणंच ती दिसू लागली होती. निस्तेज चेहरा, राकट हात, अर्धवट विंचरलेले केस आणि मळकट कपडे. परंतु मधूनच एखाद्या संध्याकाळी, खिडकीजवळ बसली असता तिला ‘त्या’ पार्टीतील संध्याकाळ आठवत असे. तिचं ‘ते’ सौंदर्य, ‘तो’ डौल, ‘ती’ अदा आणि ‘त्या’ दिवशी तिच्यावर खिळलेल्या सर्वांच्या नजरा यांची तिला राहून राहून आठवण येत असे.

त्या दिवशी तो हार हरवलाच नसता तर? आयुष्य किती विचित्र, अनाकलनीय आहे, नाही? जगण्यासाठी आपल्याला खरोखरीच किती आणि काय हवं असतं? एके दिवशी संध्याकाळी अशीच रस्त्यातून जात असता तिला समोरून एक स्त्री येताना दिसली. ती तिची जुनी मैत्रीण फॉरेस्टिए होती. अजूनही तशीच सुंदर, टवटवीत आणि आकर्षक दिसत होती ती. आपल्या मैत्रिणीला त्या रूपात पाहून माथिल्द भावुक झाली. ‘जाऊन बोलावं का हिच्याशी?’ माथिल्दच्या मनात विचार आला. सर्व कर्ज फेडून झालंच आहे, त्यामुळं आता सर्व घडला प्रकार तिच्या कानावर घालावा असंही तिला वाटून गेलं. ती फॉरेस्टिएजवळ जाऊन ओळख दाखवू लागली; परंतु सुरुवातीस फॉरेस्टिएनं काही तिला ओळखलेच नाही. काही वेळाने फॉरेस्टिएला जेव्हा तिची ओळख पटली तेव्हा तिला आश्वर्याचा धक्काच बसला,

फॉरेस्टिए म्हणाली, ‘अरे देवा! तू तर पार

बदलून गेली आहेस.”

“तुझ्यामुळं माझ्यावर ओढवलेल्या प्रसंगाचा हा सगळा परिणाम.” माथिल्दचं हे बोलणं ऐकताच फॉरेस्टिएला धक्काच बसला.

फॉरेस्टिए म्हणाली, “माझ्यामुळं ओढवलेला प्रसंग? तो कसा काय?”

त्यावर माथिल्दनं घडला सर्व प्रकार विस्ताराने फॉरेस्टिएला कथन केला.

“त्या दिवशी तो हार माझ्याकडून हरवला” माथिल्दचे हे वाक्य ऐकताच फॉरेस्टिए म्हणाली, “अगं, पण तो हार तर तू परत आणून दिला होतास ना?”

“नाही. त्या हारासारखाच दिसणारा दुसरा हार मी तुला परत केला होता.” माथिल्दनं खुलासा केला

आणि “त्याच बदली-हाराच्या खचाची भरपाई करण्यासाठी आम्हाला दहा वर्ष लागली. खूप हलाखीत दिवस काढले आम्ही. पण अखेरीस हे दुःस्वप्न संपलंय आता” माथिल्दनं सविस्तर माहिती दिली. हे सर्व ऐकून फॉरेस्टिए अवाक् झाली. “म्हणजे तू माझ्या हाराच्या बदल्यात तसाच दिसणारा दुसरा हार विकत घेतलास?” फॉरेस्टिएनं विचारलं.

“हो. तू पाहिलं नाहीस का? अगदी तसाच होता तो.” अभिमानानं माथिल्द म्हणाली. फॉरेस्टिए दोन पावलं मागं झाली आणि हसत म्हणाली, “अगं बाई! माझा तो हार तर खोटा होता. फार फार तर पाचशेचा!”

‘केल्याने भाषांतर’ची वर्गणी भरण्यासाठी

‘केल्याने भाषांतर’ची वर्गणी भरणे सोपे जावे म्हणून अनेक वाचक आणि वर्गणीदार यांच्या सूचनेनुसार बँकेचा खातेक्रमांक (आता बँक ऑफ बरोडा) देत आहोत. त्या खात्यावर वर्गणीदाराने वर्गणी पाठवावी व नंतर खाली दिलेल्या इ-पत्त्यावर मेल पाठवून अथवा पोस्टकार्ड पाठवून पिनकोडसहित आपला पत्ता व संपर्कसाठी दूरध्वनी वा भ्रमणध्वनी क्रमांक कळवावा.

खातेधारक : ‘कलासक्त, पुणे’, बँक ऑफ बरोडा, पौड फाटा, कर्वेनगर ब्रॅंच, पुणे

अकाउंट क्र. ३८६९०९००००७३७८ IFSC : BARBOKARVEN (The fifth character is zero)

E-mail : mahajan.sunanda@gmail.com

भ्रमणध्वनी : ९८८९४८९४७३

वार्षिक वर्गणी रु. ३००/- त्रैवार्षिक वर्गणी रु. ८००/-

कायमस्वरूपी वर्गणी रु. ५०००/-

धनादेश पाठवल्यास तो ‘कलासक्त, पुणे’ या नावाने काढावा.